

САНАА ОЛОХ

ТУРАПЧЫ
УЛУУХУН
ХАБЫАТА

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 128 (7769) ★ 1994 жыл сәтинаны 1 күн. Оңтүрүнүк ★ Сманата—146 солк. 15 харчы

ТыА хааайыстыбын улууун биір тууах тәрлэтэ—эт-үүт комбината сага директор-данна. Бу тууах үлэ коллективтар уонна улууска улахан собетне.

Сага директор А. Т. Ноговицын биір дойдулаахпыт. Мугудантан төрүтээх-сиплэтээх. Бу нинна зоотехник идэлэнэн калэн нэһиликтер сүөһү интентигэр биригэдыриэн, онтон Төлөй отделенетыгар упралляюцайынан үлэлээбитэ. Салтты Датынай Востоктаагы надардары бөлөмнүн кинин бүтэрэн, билингги нэм сага «политолог» дин идэтин байылаан кэлэ. Бу идэтинэн улууска үлэ суох. Ол да буоллар кини дойдутугар олохсуйарга, үлэлэргэ быһаарынан бу дуоһунасна сөбүлөн үлэлээн эрэр. Атырдыах тийэстэн бастаан директору быстах кэмгэ солбулан өлөрбүтэ, онтон салтты сирэй директорунан алына. Түрүттэ үлэтин, хааайыстыбатын балачча билсептэ. Онуоха дэ ити эксперт, аналитик буолар политолог идэтэ нөмөлөспүт буолуон сол.

Сага директор тэрлэтэ үлэтигэр, кинин сорунтарымгар санаата туохха түмүллэрий? Бу сүдүргүтэ суох борпурөөс тула ирэхор көпсөтинин билсептэ. —Улахан тэрлэтэ, — динтэн савалым Андрей Тимофеевич. —Ити эрээр, рынон сыһааннаһыларгар кинининэн, урункута буолбатах. Үлэнттэр агардарын кэрингэ сарбыллыбыт. Кадр опьттаах. Ол сүтэһэри чөпчэтэр. База туһунан. Тутуулар эргэрбиттэр. Холобур, нэһиликтэр арыы сыахтара. Ордук Хоптово, Чаньрга уонна маннаады кини заводка. Техническай өргүнэн сии хааччылылаахтар эбит. Үлэ профелла үксэ кэриэтэ элестричество күүһүнэн тө-

лорулар. Механизированнай буойуна, сага бөртээхэй булуус баар.

Финансыйа турун, дэ, кырдык, уустун этэ. Клиентэри, дьону кытта аахсыбат буолуу, тутатына төлөспөккө нэксэ кинини сөһүлээн кэлбитэ. Онтон төлөрүйдэр суоллары була, көрдүү сатаан баран, бордүүксийаны батарыыга нүүскэ үлэлээн, онон үбү-харчыны ниллэринэн нэксээхтэрбитин кытта төлөрү аахсан өлөрбүт. Ик-

дэ хаалла. Иккис, чу-гастаагы дьылабытынан, комбинат пельменнай оло-хунтарга оборудование ылан өлөрөрүн үлэлэтин турар. Бу улуус кинини хааччыларга сөптөөх кыамталаах оборудование. Үһүс сорукпут халбаһы сыаһын аһыы. Маннааха эт, ол эбэтэр сырьета, эргиччи баар буолар кыахтаах. Эттилититин курдук, бөртээхэй булуустаныбыт. Көрөбүт дин. Дьонуускайдаагы эт-үүт ком-

бинт да хомуйан тутуохпун сол. Транспортиахтар бөйбүлэрэ адалан туттарыахтара. Олор бары дуо-габарга ыһыллыахтара.

Нэһилиэнньэ, дьон-сэргэ бу тутуах борпурөөс-төрү өйдүүн, ол тула өйү сааһаны түмөн көмөлөһүүн наада этэ. Бу собо-тох тутар, аһатар комбинат сүһүбүр турарыгар улуус дьаһалтата тутууна көмөлөстө, үп-харчы, дотация көрдө дуо дини ыйытык да өгөрүүн сол этэ. Билигин өйдөбүл кэл-лэй барар дини саһамын. Оннук да комбинат туох да фонданы үөскөтпөккэ туту тутуутун батарар уонна ол быһаарылына-рына кининин кытта аахсар эрэ сыллаах үлэ-лэр. Оннук буоллабына үлэ үчүгэй дээх курдук. Бу төрүт сыһа. Комбинат үп-харчы булан, бөйө-тин фондатын үөскөт-төн наада. Оччөгө бор-дууксийаны астааһыны тө-лөрү бөйбүтэ ылааһына ба-тарамы борпурөөс даһаны быһаарыллыан сол.

Түмүктээн эттэххэ, эт-үүт комбинатын эһэр ту-һунан буолбаһа, комби-нат нэһилиэнньэни ордук төлөрү хааччылар дьаһал-лара ол интэрнэһиртэти-тэх, онно чугас туран көмөлөһүүххэ, ыйытыгы оннук туруоруохха. Вы-йыл бу өргүнэн көрөн улуус дьаһалтата үп-хар-чы булан көмөлөһүүн наа-да. Уставной фонду үөс-көтүнэргэ. Оннук суох буоллабына, бириэмэни сүүйтэрэбит чуолхай.

Директор кини са-наата хоно, сытар борпур-уоһа, бидлэн турар, эд-бөх. Онтон сыһаан кы-лаабынай бүтүн бу эбит дини биллэйт дэ итинин. Бөйбүтэ фонда үөскөтүт. Онон атына бөйбүтэ-бөй-түттэн үөскөтөн баран ыһахтээх. Ол дэ сага директортан, кини са-һаар коллективтан туту-луктаны.

С. СМЕРНИКОВА.

Сага директор санаалара

ки кинини ыйга үлэм биһаарына дэ бу сманга туһуламмыта. Тийэх са-һыныгы нэксэ мүлчү кө-түбүт. Ити эрээр, кини-кини көрөр буоллааха, бу оннук геройство да буол-батах.

Бордүүксийаны туора сиргэ, батарыынан өлөр-доххо ырааппаккын. Ком-бинат маннааха аһаран биэрэр (перевалочнай) пуун эрэ курдук буола-рыгар тахсар. Бөйбүтэ, улууска тутуу эмэ хаалла-ран, бордүүксийаны ас-тааһынынан дьарыгыра наада этэ. Кыаһыра, ба-рыстаахтык үлэлэнир суол-бут ол буолуохтаах. От-тон тутуу эмэ чорботунай хаалларар буоллааха, комбинатка үп-харчы кө-рүлүүн наада. Холобур, эт бордүүксийанын оло-рон таһаарарга санаабыт. Онно анал үөрэхтээх тех-нология үлэһэ ылыбыт, дуоһаарынан. Бастаан хардымта дин буолуох-таах Сыланга ноптильнай сыаһы үлэлэтин. Манна сага дьон-уот бэтэм, обо-рудованиета аҕалылыбыта, үлэнт эмэ буолуу-на. Туруорар-тангар үлэ-лэрэ, уотун-күөһүн тар-

бината таһаарар боро-дууксийага хамаатын, сө-бүтүр сыанаа баарын. Комбинат фирменнай кроскатыгар уоттарат на-мыраабат. Биһиэхэ бөйбүтэ эмэ оннук көрдөбүллээх сыах наада. Дьон-уот та-һаарынааха сөн. Обору-дованиетын булуута баар. Итинин бөйбүтэ астыыр сыахтар баар буоллаха-рына, бордүүксийаны буут, мнэстэ этинэн бата-ра сатыыр бүгүнтү кы-һалга эмэ суох буолуо этэ. Мнэстэа рынон үөс-күө.

Үтүт олохунтар сөл буо-лар уонна араас ассорти-меннаах астаналлар дин саһыбын. Кыһынны өр-түтэр биір ураты дьаһа-лы ыһыан өлөрбүт. Ол эбэтэр бу кэмгэ сүөһү уолар, үтүт-ас татыарылар. Онон нэһиликтэрдээҕи арыы сыахтарын бу кэм-гэ сабар буоллубут. Арыы аҕай элбэҕи ыыр Чаньрга уонна бу кини заводка үтүт тутулаан ас-таныа, атымга тахсыа. Атыттар бары үтүт тоҕо-рон хаһааннахтара уонна кини туттарыахтара. Транспора суохтаран ый-га 1-2 төгүл тахсан бөй-

рэр буолбуттара.

Бидлени «Амма-Дай-монда» акционернай об-щество нинна тэрлэтибит ювелирнай сыах нэһилиэн-ньэттэн үрүт көмүс оло-хунтарга сааһы ылар. Материалааһын бөйбүлэрэ адалаллар. Онон үтүө үгэс-никкэстэн эргийэр буолла.

«СО» корр.

Биһиги улууспутугар —бу күннэргэ

БНИР нэдиэлэнэн

Улуустары эт-үүт ком-бинатын кини механиро-ваннай сүөһү өлөрөр пуу-нутар сүөһүнү күһүнү баардарыт, ол эрээр, маассабай өлөрүү ааспыт нэдиэлэни түмүктөннэ. Бу дүк, наар атыттары кытта —ыһыллыбыт улахан хоһулаһат таһаардарынан тэрээһин үлэ түмүтэ.

гэр аһыллыбыт «Сайыына» маһаһынга туох таһаар-дар ордун хото баалларый динтэххэ, сии бу нинна ханна баһарар көрөр та-һаар сүөһүнү күһүнү баардарыт, ол эрээр, маһаһын-маһаһын кур-нэдиэлэни түмүктөннэ. Бу дүк, наар атыттары кытта —ыһыллыбыт улахан хоһулаһат таһаардарынан тэрээһин үлэ түмүтэ.

БААҢНАЙ
МУҢАТЫЙАҢ
МУҢАТЫҢАР

Мэлдэхсигэ былтырын сага тэрлэтибит «Тыа Эбэ» бааһынай хаһаайыс-тыбата дьыл кинини ба-раханынан, ол сүөһүн ал-тардылар. Саамай кини-та ыһаар ыһаарын уһугар кинэ сүөһүнү бөйөтин тийэһэ эмэ туттан нэксэ-луунутар өлөрүөхтээх-ас-тыахтаах «Мугудай» сыл-гы завода 100-тэкс сүө-һүнү субюта күн ниллэр-дэ. Баллар кэтэх сүөһү-лэрин тутуу эмэ барда.

Кинилэр буойунага 30-ча сүөһүнү аҕаллылар. Сүө-һүнү өлөрүү күн-дьыл сы-һыан биэрбитин аахсыбак-ка ыһылына. Манна 80-ча кини ыһылына биригэ-дэлэринэн хайдыһан үлэ-лэтэ. Үлэ төлөбүрө онго-сыйан оту дэлэччи бөлөм-рөн таһаарыынан уонна нэкситим онон биір да утары этинэн, сүөһү нин-нэн аахсылына.

Күһүнү сүөһүнү өлө-рүү аны комбинат нэһи-лэктэрдээҕи пууннарыгар наан үтү ыһылым, со-рохторо ыһааратылар.

«СО» общ. корр.

«САИЫНА» САҒА
МАҒАҢЫН

Ааспыт нэдиэлэ улуус кинингэр «Күгдээр» ХЭТ толкуйдаан көрөр наада сага маһаһына аста. Бу эбитин саннаахтык, маһаһынга атылаһаач-чылар быһытала суох сыл-дьаллар. Сэлэһинэ кини-

П. СЫРОВАТСКАЯ.

Динтээх саводтартан калэр сайыһа бөлөм-нин кыһалтата кыһын дьаһын араһыт. Холобур, туттар сөн булуһуу. Кыраабылы уһуу уонна бу хаартысканы көрүт: саводод ырахан үлэтин чө-чөтөр аһаллаах комбайн—идэе сага туһеаран өгө-руу. Улаастаһытыгар массынаны аһаа сымдаан хаамса туһуөххүтүн эрэ наада, массынна бөйбүтэ сө-бирдэхтэри, бөйү-саһы, о.д.а. ыһаһын ыһаһа. Өссө онтукатын суулуур, баа динтар почваны байытар наадалаах сырьену өгөрөн таһаарар. Массынна со-нос лабаалары даһаны кэбэһестик «кэбэйэр».

«Наша Инвайер»—РИТА—ССТА.

ҮТҮӨ ҮГЭС ЭРГИЙЭР

Биһиги улууспут рес-публикада биір бастаһынан үрүт көмүс олохунтары кутуунан, онуоха нэһилиэн-ньэттэн сааһы ыһылына дьарыгырбыта. Нэһилиэн-ньэни олох-дьаһах өгөтү-нэн хааччылар комбинат нинна Н. А. Макаров (Эксон уус) салаататынан эдэр уустар үрүт көмүс

онохунтары чочуйбуттара. Олорго ювелирнай сыахха үтүс эдэр уолаттар. Кыр-гыттар даһаны кини үө-рэммиттэрэ. Кинилэр уран онохунтара республикада кини сэгээринин ыдыта. Аны кини ити сыаһы эдэр-дэр баһылаан көһүлээн, салаһан үлэлэһиттэрэ. Сыһаа олохпун араас

таан уларыһан-төлэрийэн ювелирнай сыах умудан барбыта. Балачча улахан коллектив сыһа ыһыллан, тарбаһан хаалбыта. Үгэс-тэр дьыһэлэритер чааһынай кутуунан дьарыктанар буол-буттара. Биірдиһээн уран тарбахтаахтар аймахтары-гар, билсиклээхтэригэр кэ-һингэ-тутууга анаан биһи-лэхтэри, ыһааралары онго-

Улуу Кыайы 50 сылын көрсө

СИБЭЭС ГВАРДЕЕҢА

Армияда сыдыан араас идэни байылылар. Сорохтор самолетунан көтөлөр, таннада олооролор, ач миниваллар, уунан усталлар, ууну аннынан сундулбаллар, сорохтор артиллериянан ытан тигийаллар. Ол ахемн сибээһэ суох сатамнан, харыс сирн хардымныр, туох дааны дьаһалы ылар кыаһын ээлийэр. Билинн улууслуттан сибээс идэтин туйгуунук байылабыт, гвардеец аатын ылабыт киһини Николай Христофорович Кривошалькин буолар. Хааман-синимн дьирэкэччир, көлөн-баран элэстэнэн, сагаран-иһэрэи чакчы үтүөкэннээх киһи этэ. Кырдык дааны сибээс үлэтигэр ананан төрөөбүт курдуга.

Николай оҕо сааһа фашистскай Германия Арбаа Европа дойдуларын күөрчэх ойуун курдук ытыар, атыяахтаах уу курдук синигэри үстүүр алдыархайдаах сылларын кытта алыһан ааспыт. Аба дойдуну көмүскүүр сэрин сабаланытыгар биһиги төрөөбүт убайа Р. Х. Кривошалькин рота командиринан арбаа кыранымысаа сэринилээх сыдыара. Оттон Николай 1942 сыллаахха Чурапчытаагы педучилищеда үөрэнэ киирбитэ. Оччотоогу аас-туор олоххо студенааһын чөлүөтө суоҕа. Дьолго адыһыс Мария Догордурова быраатын көрөн-истэн үөрэттөрбөтүгэр нэһин улаханнан махтанар этэ. Оччолорго оройуон талыи уолаттара Аба дойдуну көмүскэлгэр ыгырыллан, 41 нолхоһа хоту көбөрүлээн ырыада ылдаммыт хатын чараннардаах Чурапчы уку-сакы олохтоого.

Аны оңуоха эбни дойдуга уот-кураан сыллар адаһыбыттар. Ол эрэри тымыга хаалбыттар кыайыи туһа дьэн күүрээниэх үлэбэ туруммуттара. Оччолорго педучилище студенаара нэһиллэстэргэ сатыи сыдыан фронтан, оройуон олобуттан сонуннары кэпсиктэлэрэ. Оңно Николай

Кривошалькин активнай кыттымын ылар.

Кини 1943 сыллаахха, 19 сааһыгар, армияда ыгырыллар. Оңно Забайкальскай байыаннай уокурукка Монголия таһыгар сибээс батальонугар түбөһөр. Николай армияда уопсайа 7 сыл сулууспалыыр. Фашистскай Германия кыайтаран арбааттан кэлбит 44-с сибээс оһуобай чааһын кытта Китай туһаайытыгар тигийаллар. Оңтон 1945 сыл атырдьах ыйын 8-9 күннэригэр Забайкальскай, Дальнай-Востоктаагы уонна Монголия байыаннай уокуруктара милитаристскай Японияда нимэи киирбиттэрэ. Самурай нинтэрэи, ытара барган, дэсигтэр албастардаах, быһады, саабылаиы сатабыллаахтык туһанар. Оңон тохтоон-туран биһиги, дун-дах туттума. Николайдаах сибээстэрин чааһа Хинган хайатын туһаайытыгар сэринилээр. Кумах куйаар, иһэр уу тигийбэт, хайыр таас хайа. Төһө да ырахан суоллаабын-инистэбин иһин остөөхтүүн хабырдык хапсыһа-хапсыһа иннилэрин дьэки кимэллэр, японцтары Тихэй океанга тиэрдэн бөрүннэрэллэр. Манна 44-с сибээс оһуобай батальона быһаарар оруолу ылбыта.

Н. Х. Кривошалькин дойдутугар 1950 сыллаахха эргилилбитэ уонна култура айгэтигэр Кэбээйи, Эдьигээн итиннэ төрөөбүт оройуоннарыгар үлэлээбитэ. Кэлин тутуу прорабын үөрэгин бүтөрөн Чурапчыга тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар пенсияда тахсыр дьэри 20-чэ сыл сыраласпыт.

Кини олохун аргыһа Акулина Семёновна 37 сыл биһиги олобуттара, инни ололоммуттара. Баара-суоҕа 63 сааһыгар билинн ээккэбиттэн ырахан ыарыыттан туораабыта.

Василий ЛЫТКИН, сэрин, үлэ ветерана.

Улуу дьаһалтатын иннинэ үлэллэр дьэ кэргэн, дьахталлар проблемаларыгар уонна демографическай политикада отдел (начальник В. Д. Пинигина) көбүлээһинин дьэ кэргэн социальнай ойбоһуһу туһуламмыт ылаахтар, уураахтар, программалар олоххо кииринилэрин, бастын ыаллар оҕону итиннэ үөрүбэхтэрин сырдатар, дьэ кэргэннэ, дьахталларга сыһыаннаах о.д.а. проблемалары хаһан көрдөрөр хаһыат жанрларыгар суруйууга чулуу айымныи инни конкурс бу сыл ыам ыйын 14 күнүтүн, бөддьөбө уһатыллан, алтынны 15 күнүгэр дьэри биллэриллэн турар.

Итэ ыйыллыбыт бөддьөх устатыгар 11 айымныи киирдэ. Айымнылары

улуу дьаһалтатын байылытын социальнай бопуруостарга солбуһааччы Т. Л. Тарасов председателлээх 7 киһилээх жюри көрөн сыаналаата. Автордар бары хос аат (псевдоним) ылынан кытыннылар. Оңно айымнылары ырытыы, дьүүлэһин ким суруйбутуттан көрөн буолбакка, чопчу айымныи хайдах таһынаарынан, маастарыстыбатынан сиртэһэи барда. Манна ниттыбыт сорох автордар конкурс балаһыанньатыгар ыйыллыбыт олох судургу да көрдөбүлү тутуспатылар: кыһыл иннилэрини суруйан биэрэллэр. Бу итэбэс көлөр өртүгэр туоратыллыах тустаах.

Дьүүлэһин түмүгэр ио-

Чурапчы улууһа сут-кураан содулуттан хоргуот хоромнулартан эмсэҕэллэр буолан «Якуттипроект» институту бырайыагынан хас да синигрдэр системалары оңорбуттара, онтукалара үлэлээн туһалыи иликтэр. Шлюкстар регулятордара үрдүк таһынаах ууну кыайан аһарбакка, алдынан испиттэрэ Институт оңно эппиэти сүкпэт. Ол иһин көгүл-бөхсө баран, туохтан да толлубакка тугу таптымылларын оңороллоругар суол аһарас. Ону туоһулулар көтүмэхтик оңоруллубут бырайыактар: **Болтоҕо синигрдэр системата** уутун аһарар аака кыарадас буолан 1980 с. алдыаммыта, 1993 с. сагардан оңорбуттара; **Хаамыһа быһыта** Таатта үрөбэр аймыр ууга анаан тутуллубутун киниттэн хас да төгүл уу көлөн ааста, бырайыактааһына сыһыантыттан ньуоска ууту биэрэ иһин; **Куоралы даамбата** Чурапчы сэлэни-мэтин арбаа энэрин олохтоохторун аймыр-туттар уунан хааччыларга анаан тутуллубута, авторегулятордара кэлбит уулары кыайан аһарбакка 1987 уонна 1990 сс. алдыаммытара; **Хаарыылаах бетон авторегулятора** үйэ-саастухары Чурапчы куөлүн уутун биһиги таһымга тутарга анаан тутуллубута 5-6 сыл буолла да, уу суоһунан үлэлэи илик. Ол эрэри сыыр үрдүгэр тутуллубут буолан, жууһа ирэн, бетоннамыт сорох миэстэлэрэ дьэктэмнэтэр. Кырдыаас гидротехник Яковлев В. В. (суруйааччы) «Кым» хаһыат 1988 с. от ыйын 30 күнү-нээгин күмөрүгэр «Чурапчы куөлүтөр бетон быһыт» дьэн ыстатыһыи бөчөттөлүтэ. Оңно кини Хаарыылаах быһытын ордубут ууну аһарар модьобото куөл оччотоогу таһымтан 20 эр-см үрдүгүн быһаарбыта. Куөл дьара

ри чилиэннэрин санаалара биһиги буолан таһыста. Ол курдук, үгүстэр «чопчу тирээн турар проблеманы

Аабааччы сэмэлиир, санаатын этэр

КӨТҮМЭХТИК БЫРАЙЫАКТЫЫЛЛАР

уонна нэиэ улахан буолан, кыра да кырааны тулуйбакка уоларын иһин, дьирэгитэр сылтан 1 м 30 см үрдэтэргэ эппитэ. Ыстатыһа тахсарын кытта оройуон салалтата Хаарыылаах авторегуляторун ууну аһарар модьоботугар эбни бырайыактааһы «Якуттипроект» институтна көрдөһүү түһэрбитигэр «намыһах сиргэ олоорор тутууларгытын уу ылыа» дьэн хоруйдаабытара. Билигин таас муоста ханаалын буора тахсан, үрэх биэрэктэрэ үрдээн, куөл таһымын төһө баһарар үрдэтэргэ кыах үөскээтэ. Куөл уолутун чөлүгэр түһэрэргэ Улуу Сыһыи быһыта эиһэ авторегуляторданыи наада. Оччотугар Ииниттэ уонна Улуу Сыһыи куөллэрэ саппаас уунан туола туруохтара. Уу таһыма итинтэн ордук үрдээтэниэ, муус үйэлэртэн хаалбыт муустара ууллан сыырдар синниэхтэх этилэр. Ону тохтооту сылтан быһыт улуус салалтата куөл биэрэктэрин бөдөргөтөөрү «Якуттипроект» институтка бырайыактаһан эрэр.

Мөңкүүдэ синигрдэр системата дьэн арбатыллан ааттаммыт быһыт 200-гэн тахса гентар эиһнээх ходоһаны куөлсүтэр аналлаах этэ. Амэи уута кыратык кэлэриттэн тутулуга суох кини нэсуоһунан ууну бырахтарыахтаах этилэр да, туһалаабата. Амма уута улаханнан нэлээгинэ, бөйөтэ тахсарыгар анаан аан оңоһулуллубатах. Быһыт оңоһулуллубуттан уу ходоһаны ылар тына кэлитэлии сырытта да, быһыттан итиннэ ходоһа тахсыбата. Оңон абырыахтааһар, хата, алдытан, ходоһа нүүскэ кууран-хатан, былыыга былыт курдук көтөн, трактор намыыттан хаста да уот уулларар дьылыгар хайа-

барда. Урукку сылларга уу ыллаһына 300 тоннада тигиэ от оттонор ходоһата таах хаалла.

Кэтир Куөл (Хайахсыт) институту бырайыагынан «Сельхозводмелиорация» авторегулятордаах даамбаныи туттута да, ону 1980 с. уу аанынан батан барбакка, даамбаны үрдүнэн түһэн алдыаһыта. Ол содулугар уу Арыылаах, Уһун Куөл быһыттарын тодута охсон куөллэри илдьэ барбыта. Итинтэн ыла бу бөһүлөктөр сүөһү уулуур уутунан хачанан олоороллор.

Сири Холлобос үөһэ өртүгэр Таатта үрөбэр институту бырайыагынан «Сельхозводмелиорация» авторегулятордаах даамбаны тутан сүйүүнүн бүтүрдэ. Бу водохранилищеган турбалар көмөлөрүнэн Урун Куөл бөһүлөгүн олохтоохторо аймыр-туттар уунан хааччыллаахтаахтар этэ. Алын Бастээх—Туора Куөл маршрутунан Өлүөнэ уутун бырахтарар аатыран, документтаатын сиртэбэккэ эрэ, бырайыактааһыи тохтоон кэбиспиттэрэ. Быһыт аллараа өртүгэр Лампада дьэри куөлсүтүллэр ходоһа суох. Оңон көдүүһэ суох тутууга кубулуйда. Бу объект, сыһыта туттардаһына, туһаахтааһар, хөрөмнүтэ эиһэ сүйүүн улахан буолуон лэр. Бырайыактаааччылар нык да эппиэти сүкпэт. Таатта үрөгин географическай уратыларыгар болдомолорун уурбатахтар, а.э. Лаалчааны куөлүттэн Одьулуун Вөрэтин туһаайытыгар дьэри 60 км устатыгар хайа системата тайаан сытар. Уонна үрөбин тартыта олус тагнар-хай, бу утаастак-былаһын тухары тыа быыстарайдаах көмүс үрэх буолан тутуһар. Хаарын үчүгэйдик нэиэ уулларар дьылыгар хайа-

ларын үрүүһэрттэн, апыларыттан уу дохсунуун эмискэ хаарын кытта хотобос курдук уһуннаран илэрээччи. Водохранилищеган ууну аһарарга анаан 4 устуука биһиги метр көгүдөөх турбалары олоордубуттар. Олор 1 мет. кубометр ууну 2—2,5 сууи-каа аһарыахтаахтар. Водохранилищегэ бөйөтигэр 5 мет. кубометр уу 312 гектар сирн ылан олоорор буолуохтаах. Оңно эбни бир оңчо уу хайалартан эмискэ сункуйдуу, арай гүөрт турбабытынан уубут батан ааспатын, куолутунан, даамбаны үрдүнэн таһымнаан алдыаттаһына. 10-ча мет. кубометр уу эмискэ-үиңкүрүүн киирдн. Лампа быһытыгар уонна Одьулуун бөһүлөктөр куттал суоһаарай. Институт бу объекка болдомотун ууран, дьаһал ыллаһына табыллыһы.

Саха Республикатыгар «Якуттипроект» институту синигрдэр системата бырайыага кини эрэ оңордобуна сокуоннай аатыран үп-харчы ылар. Үрэхтэр ууларын режимни үчүгэйдик үөрэппэккэ, чинчийбэккэ, кини даһаны чугаһаппакка көтүмэхтик бырайыактыылыларыттан быһыттар алдыананнар ийэ айылҕабыт утумпаахтык эиһэбэлээһинигэр тиэрдэлэр. Манна институт хан кини нэсуоһунан ууну бырахтарыахтаах этилэр да, туһалаабата. Амма уута улаханнан нэлээгинэ, бөйөтэ тахсарыгар анаан аан оңоһулуллубатах. Быһыт оңоһулуллубуттан уу ходоһаны ылар тына кэлитэлии сырытта да, быһыттан итиннэ ходоһа тахсыбата. Оңон абырыахтааһар, хата, алдытан, ходоһа нүүскэ кууран-хатан, былыыга былыт курдук көтөн, трактор намыыттан хаста да уот уулларар дьылыгар хайа-

Көлөр өртүгэр айылҕа харыстабылын органныра маны үүнүүллэрэ тэһини-нииллэрэ эрэйиллэр.

Дмитрий ЛАЗАРЕВ, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, улуу бочуоттаах гражданина.

КОНКУРС ТҮМҮКТЭННЭ

таарыбар, сытыытык арыбар айымныи суоһунан аахтылар итиннэ конкурсе балаһыанньатыгар кыра уларытыыи киллэрэргэ күһэлленилэр. Ол курдук, бастаһыи кимнээх да анаабаһа туран, 2 иһини миэстэни олохтуурга уонна ол суотугар 3 биһирэбэл бириэмийэни биэрэргэ быһаардылар.

Иккис миэстэттэн биһиги «Ситим быстыбаттар хан-ныи» айымныыга бэрилиннэ. Бу суруйуу хаһыакка алтынны 18 күнүгэр тахсан турар. Айымныи авторунан Вагва дьэн хос аатынан суруйбут Алабар орто оскуолатын учуутала В. Г. Слепцова буолан таһыста. Кини тематын толору

арыйбыт дьэн сахалым тымыннаах тылынан-өһүөн сэрин кэмнээгин кыргыттар, дьахталлар мерсөөннэ-

рин аабааччыга долгутуулаахтык, итэҕэтиилээхтик тиэрдэр. Конкурс хаһыат жанрдарыгар суруйууга биллэриллбитин да, быһытыыи журналист буочара көс-түөхтээх этэ. «Оҕону итиннэ аһаммыт олох» айымныи оҕоһа сыһыаннаах суруйуу буолара өтө ностөр этэ. «Сага олох» хаһыат общественнай-политическай отделын сэбиэ-диссийэ С. Р. Данилов педагогическай үлэ ветерана ССРС уонна РФ норуотун үөрэтиринтин туйгуна Т. С. Кононова туһунан ыстатыһата бастын айымныиан аабылына. Журналист бу кырдыаһа, ытыктанар педагог оҕону итиннэ анаабыт олохун, үлэ-

тин-хамнаһын дьонго-сэргэ сийлиһин тиэрдэр, сырдатар тына суруйбут. Үйүс миэстэ «Ийэ дьол» айымныи авторугар Айымнаада, Мугудай орго ийэ уонна оҕо икки арды-оскуолатын учууталыгар гар баар сыһыаны, билин-Т. Е. Захарова бэрилиннэ. Кини пэһилэһин биһиги тын көрдөрүүнэн быһыастын ылаһыи оҕоһу рэһнэ.

Балартан Т. Кононова розова уонна Г. Н. Сидцев суруйууга уһулуучу чор-тустарынан Герой-ийэ бөбөйөр. Хаһан баһарар чүбэтии тылыгар-өһүтэр уон-на биһиги дойдулаахтарыи истин-сылаас сыһыаннарыгар олодуран суруйар. Мантан эдэр ийэлэр олох-торугар, оҕолорун итиннэ элбэи туһаныахтарыи сөп. Оңуук тыһыһаах холобур буолар күүстээх теманы автор таба хаампыт.

Итиллэри сөргө, төһө да-аһыи уус-уран суруйууга ха-бааттарын иһин, П. П. Федоров—Сомоҕо «Был-ло» айымныи авторугар Айымнаада, Мугудай орго ийэ уонна оҕо икки арды-оскуолатын учууталыгар гар баар сыһыаны, билин-Т. Е. Захарова бэрилиннэ. Кини пэһилэһин биһиги тын көрдөрүүнэн быһыастын ылаһыи оҕоһу рэһнэ. Балартан Т. Кононова розова уонна Г. Н. Сидцев суруйууга уһулуучу чор-тустарынан Герой-ийэ бөбөйөр. Хаһан баһарар чүбэтии тылыгар-өһүтэр уон-на биһиги дойдулаахтарыи истин-сылаас сыһыаннарыгар олодуран суруйар. Мантан эдэр ийэлэр олох-торугар, оҕолорун итиннэ элбэи туһаныахтарыи сөп. Оңуук тыһыһаах холобур буолар күүстээх теманы автор таба хаампыт.

В. НИКИФОРОВ, жюри чилиэнэ.

Дыңа көргөн сылыгар аныккыт бастын суруйчу ийим конжурежа

ЭНИЛИЭКТЭР аады савшым тукуры тохтоон
нербөккө, нөмүс чурасын курдук, өбө салатынын
чулдандыр. Асыллоох таткылаах маллар-булалар.
Оя салгелдерин савшыраң күрөтсөйүн эрер батта-
таах дьен «иң» дьен истыгын анытар. Инде, та-
лах курдук аныгас тапкытаах кырыктар. Курбуу
курдук улаапыт улааттар. Батыфыныс курдук би-
тархай оролоор «эб» дьен дьен аныктар. Индилер
бээр булалтар. Ити жинилер — дьоллоох — иңалар,
Герой-иңалар, Көйсөткөндө буларар итиним кем-
тен жинилердүй, хаятан ханалары?

Мэнэ-Хангалас уудуунгар атардөөртүтэ II Монгу-
руен-нэһилхэгэ баара-үһү. Оһонь Күөрэлэһи днэ-
бултаах-халтаах, ады түһэр улахан өһөлзөх өлөс-
на бэрт нууччалыи өрөһөншөөлөөх. днэһэ-дьон
олорбуттар. Үгүс сирдэртэ-мурдк, сэллэг-буулаан,
олох абыбахтара-ордубутуттан сэллэһи уулаан-та-
һийэн бэллэччэ элбээн өрөһөөр эбэл. Кыра бөлгө,
хэктэрк эһиэн полкыматтар түбэлэһээр, бияһи
мөүгүрүһиһээр ичкитэх алаастара, өтөхтөрө өрө-хал-
быттар. Арай ханкыи ханкыи сүрөөһиһи арар
Сотө алаас халларэ бу сирдэрэ ичкитэһи саркы-
дэһи; аһон-сортэ сыйдыан; аһаһи аһаһи олором
аралларэ иһиһээр.

Үс саясташар нйетъ, ахталарар арата күн сир-
иктан мурзавимар, : былыр-былаан кыыстан соото-
буи: сүүрүн хаалытын аймактара төрөн-төрөйүн ма-
лк оңордоттара. Нөһдөннөк, баар түөрт кылаас-
таах оҕоолары бүтүртөрөө баран, салгыы үөрөттө-
лө, ниттара-төрдө Мадарга олоһор "Барвара Скры-
бинниа" дьон тастык эдэр-эйлэр кыжарыттары. Бу
Иэниэхент курдук йиһэрэх, үтө саялааах эдэни-
йэв ыарыы обургу туоһуһатах тулааыах оҕолу
тохсус кылааһын арыйтаа: бүтүртөрөөт, өлөр охтуу-
тун охтубутта. Бээнтиттэ оҕото субк буолаа, бал-
тын. иһин ойгоруу саяаттаан олус чөйчөстүн туттак
харыстаах, ыарыыттан арааччылаабыта. Өлөрү
сытан: «Тулааыах иһин дьон үтүөтүнэа иһин буо-
луон, оһон дьонго-сөһүдө, айылмак буол, салгыы
үөрөнз сатаа, кырымгыһын өлөр, үдөһн таптаа».—
дизн карыһыаһы эһиттэв соһоток турба хааһыт
ныыс олоһор суолдугу сулуус оһостубутта.

Аба дайду сорохто, саваранан туулайхан, нымстай-
бар буслух; чин олохтох халм, аймаг дьон
оохторо олохуулан арай нима буцаж, салхны уу-
рэнэн ууд халлаань бүгээр бей, сийдэгт халдба-
та. Савстимлаах нирхыттарын нэгдэ жомсогол ну-
теркатынн суол тутууттар барбыта. Улахан Не-
ергэ, гийнэ субуллар, тросо-онобуута, олохонто
садаламсыт, бынхылаах. Нирхыттары-Хаямсаот ур-
дугын хара, тмэа, тававраа беламкеларынн хал-
ларбыттары: Онуура солмохут, буораластарылаа-
бых, суолга, таасоомах, кууя, халбаа халн, нмыс
оого, себа, суох, мараан, үмэа күлүн, тамнын, ту-
лүүр, днэа, салдымбыттаа, Охон сорохтор, сал-
гын, уерамэр, сорохтор, үрөлмэр, салаалнах. Мейдэ
тешон, налбытара.

Түрлөдөх өрөөн, билдир чакырылган булган олову улам кишидин дор бачын сыналгы, очотуу кыны дадо кудун, чакырылган, ботчундаах айдаах саваналык кыны. Майа райсоветыгар советуска савантын учурунунан улам чакырылган. Түрлөк барытыгар саванас, дорбундаах, кыныгыс кыны сотору ады спортокомитет председателинан өрө таагарытара. Хас да саву, уламдыктын чакырылган исполком сурунгулунан таагарытара. Майа уламдык саванан оловун дорбун, нөрсөн, кыны буолбута. Нартан Дорбунсаван учурул таагарытара, ботчун таагарытара Майа учурул кыны: саванар, Мугудун уо- таагарытара.

Эдэр ыыл бастаылары, ололонууттара. Ох са-
бама, дыктар ошого ылан, ыйын туолуор эре джери
дынара, оорон ололоро, кертүүлэре. Ылкан эра ый-
даах, кыһит айдыа, төбө дайдым хаста да барыл эм-
тэрэр калбиктык, кыһк, уодей, кертүүт туолууһу
кылдым, кылдыла. Иккэ, тыһа эдэр ыйа үлэстэ-
тэн уурайдыа, кыһаадыа. Сооток кыһа кайнаһы-
гар сүһүтэ суох, кыһаа олоро суохтарын ыйдыа,
сыйа кыһаадыа, сүһүтэ. Мутуудайа кыһаа кыл-
биктыра.

[illegible]

Теле даварих вақти эртундари суғуш хисс то-
робдот дойдутган, бирини ўсмондот дототон брив-
сми, туфра бирини халон; олохсунуу тулганнаххх
сми, туфра бирини халон; олохсунуу тулганнаххх
сми, туфра бирини халон; олохсунуу тулганнаххх

тулукбууш - Биатерина Сергеевна, сураштырды,
куулуктун анын астырын кубулупкака сындын,
бу курдук башкаар:

—Ахтан буюураа. «Кымыс ово—омун днла»
дчан мэнэвэ, атилавбэт, кнбс үерээр эбэт. Ылти-
гин тэрүт да, тэйдим, түүртэ-бнэстэ арэ бэра снл-
Авыбблтым.

— Уан ога дигэн атарга лабел. Сыл өрүү-өрүү, ололонок, этэгнэ барыларын энхн оворуу өлбөх да түбүү, сырамы-ыллада. Немалээр өбөгө суох өрүү өмкөтөхүм хайдах мөрбөткүвүм-эстибэкиниэм?

—Элбэх ово үчүтэй, оёлуурга.. судуурга.
Бавь-бифалэри хардарьта карселлэр. Оёгон
үлэ, тубуз-чааһа хамна бармай. Рутах абыраабы-
та. Бываатара, балыстара даданы жинис лавэки-
днөк жаттыгыллар..

●. Үлүс миветәни мабыт. вайымны.

ИИЭ ДЬОЛО

— Ас-чаккас бөләмәвөдннн бврыларыгар хайдак тынзэрдэн олтэбунувутур?

— Байн тигэр этнх. Мавнай угаа массылаадаах
мын арылах буолах, дьрыж элбэхтийн үстээнхүтүм.
Нүрдөстөхтөрүмэ — хайдах да сатаан айнаастабал-
бын. Эрга тахсар кыргыттарта, бөлкитин курдуу
жанан да буолбатар; элбөх быһааччыһаны, сыттык
хайтын, брук тааһын, араас быыстары тиилхтүм.
Лидкандары, бүрүүнэлэри, тэлэгирэбкэлэри тигэр
этнх. Хардатыв: эт. арыы биррэлтэре. Ол эмнэ
үчүгдэй, аһаагыһаа эдэх буолар. Обдорбун утутан
баран түтүн хойуона дьэри кистэнэаччыбын.

Нэлэлхлэгт сая Нгуунай оронньор туту суёбу
 чэжстаабыта. Онтон баттах элэ нлхлэгт. Урут бнар
 зыахтан ордугу нгуулзэбэттер этэ. Бу бидиган
 төлө бадарар интэ зэнипт да, ому аны нырдыан
 элбэри пыайбаппыт. Сайын аайн дьом-
 жуттар элэжнэ тэксан сайынхырыбт. Уу Орус-
 таах, итэ бидиган дэрмэлэнэн, тударыа-көржүмү-түтэ,
 сүр этэ. Дьинэ-уот, мал бөлөхөөрө. Дьахталлар ба-
 ры зыахтардыа түөртэ зыахлар, аян да онеон хаал-
 баппыт. Итэчэ гланыа хаалтаах бөдөрөнэчэ арыы,
 талтайан кигирбик.

Оюулор улаатал истахтарынэ, -билээн турар, аһыллара элбээн иһэр. Сыл аайы -быйрдин ак-биһиккэлээх буоларбыт, Сылаах оҕоһун буһарык барык эрийэ, туустуан, хуунтаан, арыста эбиһ оҕостор этибит. Оюулор сүрдэрин-сэбүлөөх сирэ-чилэр. Аһы бэйэлэрэ эрэ буолбаттар. Сүдү-суол таһаарыстаах илалдһэр. Ол оюулор билиһик дараһы эбиһи арылбыт бээр дуо? дэһэн, ахтан айааһа-чылар. Ыйта юһуһа куул дурдугунаан туорурбуут, Бөһүрүнэ суох буолан күнтэ инкиһитэ иһэ инкиһэ инкиһэ буһарар эһим. Улаахтарым бө-төөх үрөнэллэрингэр олоҕу тэһин таһаарыһан сый-дыбыллар. Инкит уларыттар иһитэллээх көстүү-нэри тигитэлээбитим. Оһуолаларын таһаарыһан дэһээ сырыһыһнардат этибит, иһиһэ гыһаа суох да буолбат, эһимлигэр атык оҕо көтөһ иһэр,

— Дана-вог хомуууута, нинт-хомуус, танаас-сар сууууута аныгы даяхталларга баялчас проблеманым үүснээр. Эниги мана талдах баяларар өлөгитий?

— Уолаттар дыңа тас, оттун учаратталалар, кыргыстар ийит суубуутун. Сарсарда айып утулар таңастарын таңырдыа төбөтүн баран коюулар, үөрөтшопит. Күнүс ороңго сытыктагандар оңорор да солелоро суох, тус-тусла дьарыктаах сымдыаччылар. Танһар таңастарыттан кыратын икис-үлүс мылпасастаа сабаллаан бөйөлөргө, сууулар, үөрөтшөтүмүт улаатын тахсымаларытар бөйөлөрүн бөйөлөрө ич-рүвэллэр этэ. Биллөгүн курдук өлбөх мөбөд дүмү суох, тус-тусла чымадаамыахтар, онно суубуу таңастарын өтүүтүтүн уктап кэбиһэллэр. Көтөр таңастарын ороннорун үрдүгүн анал плечиктэртө, кыраталыылара.

— Элдэг үед туруута олохуута, калхата барьлта, уруук авчлыта, нллэг жамныгн атаарыгдара хай-
даг сэлдлэр, дьагдлэр вай?

— Сарсырда нэлэв эрдэ тууруорбэт этибэт. Килэллэйн, мөһинөөк, күврэхэйнн ыгынах баран тууруоргуубуя. Сөг-элэ күрдүү хомьтнх, айнаа бараалара: хойтууан оймолонмннхтэрэ дийн суох. Уруунтарых аччгышдыр эрдэ, удыхаттар хойтуу бэлэм-нэналээрэ. Хөстөрүтэр улахан уруок аавар сөгүгэ-лаахтарэ, оло тохорочтулар, Оомбуур кэмгэ оомысгог, оодортог бысламкэ сөгцөөлөргэ, сөргдэргэ, айнас үлгэ сырытмнхараа өлөрбн. Бары

даанын спортмендер. 879. Рига бүтүүтүгө жондо ка-
ныктарга ороношуга каста даанын бастаталымы сын-
дыгыга Билиги ол аайы үөрөбүт, тизгирен бекер-
бест. Ишениги кырадар арс телегээр даанын жор-
бүтүрө, улакаттарга хандан калкы. Дыма кыкыя-
тебелди оңилоон этениги улаапылтыра. Сүрдөк
эйелзек, баба-бөбөлзрин камускөлөр этелер.

— Даяктар, ийе, ичкн үлөлдүр дөмө хөргөн оло-
50р теңе, наадалаавый дүү, суох дүү?

— Ийа, бастатан турал, оюлорун ырыктаткыч.
 Кырк жылд хамнаа ырысчытын сазууну да ийик
 учтайдик. Дыйканалла тийяр. Мен ыар оюлор-
 бун, дыкадын керек сүүрдэ бийр сын үлөлөөбөккө
 олоорбукум. Кырагалуу. Володун үнүн аапышык
 кыныттан бийрдэ үлөлөөбиким. И. С. Куоодин дй-
 ректордун оюрун хамнаа дйарыгар оскуолааа ба-
 ллостонарынан ыдыта. Оюл пенсаяа тахсыбиким.
 Вынаайык оюлорун бийраа-бийраа үлэин са-
 ттыр. дйахталары сийрих саппыбани. Ого кыра-
 тыгар үчүтэйдик керүлүмүзүзүз. дорубай буола
 улестар. Ыар абы-текейи аттаран дйахайан пюну
 дйагаа ыар-бизчыи оюрум керер; дйтар бадан ор-
 дук.

— Баян-олбор, оюму ниятыга көргөзгөнүңер экен ардакдарыңары: сыгыла, быһаарар орунду ытыра чумалай. Эбегн бэйэ-бейеритер, сыйыныгыт кайдах утуй, кайдах олордурут дян саныгыгыт, оюму ниятыга харооу ныймалары туттубурутуу?

— Гангаланын адыр саясатымсар сөбөлөһөн кохобот-
лут-дьомжуу. Ичкы каралылары белбет буолара,
дыно күчүгөр саваным туттары бөбөк хогутамын. Ары-
гыны ислэһипт, табарат тардыһыныт, калһан дара-
ны атыкэллэпт, барыны сүбөлөһөн оһороччубут.
Ох-бу ныммайы тутунмалыт дива субу өйдөөбөл-
пун. Кыраларыттан үлөлөччилэр. Кырһынчаара,
оһуруккы, оһно, сүөлү көрүүттэр моһоһока бары
үлөлөбөттэре. Сиреһалыабет, сүрәһалдыабет; ку-
нараны оһорбот, дыруу убаһыһар гына киткэй та-
һаарарга кыһаллар-өткөт. Кунарана сүөлүх аһор-
дубут. Дьоллөдхүхү дөһтөр буоһууларым див.

—Тайгарын нэг Нэрүүлж алга урхалаар. -нэки
нхысталаар. -Бичирхэг бичр хэвнэг нэлэн үснэгт.
Алхал нхлэн, нхлэнхтэр нхки эрдхлэрхтэр хэл-
дэх снхлэн олохснхлэрхтэр

1. — Мана, каларбар Олоовоной, догуудунатаннаа холбоолугтара ер буолбут, кырдаас баа этэ-диэх-кэ сөү. Онтон Ньукумай-Өрүсүтүн кыһына, Сотору согуус Байбалбыт араллыта, Грыша, Маша, Маша, Олооно оскуолаа, үөрөн сылдыаллара, Канылар изэ-бара одо көрсөн абырымалара, Ол хара-сылар бэйэбит өлөрүбүт Верхоянскыта, Маһаа минилэргэ бараа одо көрсөн амантаһабыттары, Уолаттар бэйэ-бэйэлэригэр аһа бэбэ буолуога дии. Эрдиктэн өөһө сылдыааччылар, Оттон баһыта, ил-бикиттер эмээ айэлээх атыбат, Кыра харааах да буолуоххыта, түбүр дьоннук бэллэрбэллик — оһон аһааа хамһар, Байһыт өлөрүбүт айыа оһонум айы-лаахтык, бэйэ-бэйэлэрин сурдунуа аһааа оһорол-лор, Оһу хараааа кырдаастар үөрөбүт.

[illegible]

Улаханнар Намсатиги СГУ-ын бүтэрэн баран билигн үерэмниг уншархисктельнар тутууга проректор бутлак олорор, кийк оволоох, Мгаргакта Томский институту бүтэрэг кэпэн эмне университетке үлэлнийр, түөрт оволоох, Гавриил Хабаровскаяга үөрөнөг мөдөн «Урожай» обществада ер сын үлэлзэт, үс оволоох, Ольгаевна Ташинига үөрэмниг, билигин Дьёкуускаяга научнай институтка соудруйкталыр, никин оволоох, Николай механизатор үдүтүн баһылаан Маралааны биэр кырдыһаас малга, инки оволоох, Екатерина Чулуурдаалха олорор, мууналыйаа осорула учуутала, түөрт оволоох, Сергей инки үрдүк үерак дипломардаж; ошого эмне даришарыттан элбэх, дайдууттар олордор, Светлана Чыаптарга динамита буолбута, түөрт оволоох, нитээнчя идэлээх; Юрий Хабаровскаяга институту бүтэрэн кэпэн дайдууттар прорабтынар, Кыраларга Вяадимир СГУ-ын бүтэрэн тахсан Хайылахха учууйыллылар, инки оволоох.

Оюл Ематеревна Сержеевна Морозова уюнда Гварик Николаевич Рамзов, убадан, суаннада сүүрдэ жикки өлөстөдө, оттоң сазмай уураалара жикки ыйдөдө. Кырдыаастар аминдэ: өлөк юрдунай: бөлөктөтөрн үөрөкөтө, өлөрдөллөр. Идидиңкөк бөлүр бастың ыалыгар өсөтө Улуу үлөңнэ, сактамак сакта үөрүүт, дьөлү-сорууу баарыңдың. Дьөлөкөк тизергөк хаадайкатын, мүкүтүр үөрүүтө минеңи күтүтүтүң.

АЙЫМАНА

TYPE—S165